

TONI ŠVANCARA

19. SLÁDEK

Luis Vaněček byl povoláním sládek a měl propachtovaný pivovar, jehož vlastníkem byla hrabata Buquoyové. Byl to zdatný obchodník, který svůj obchod „dobře zvládal“.

Pivovar (Na Bělidle č. 101, pozn.B.R.) byla velké barokní budova se čtyřmi křídly kolem obdélníkového dvora. Kruhová oblouková vrata s vlysem, uprostřed dvoupatrového obytného traktu ležící na západní straně budovy, byla z boku kryta dvěma rovnými pilastry, sahajícími až k „pastřeše“ (Schaudach).

V každém z obou velkých štítů nad boky se nacházelo okno, kolem něhož byl velký rám sestávající z rovných pilastrů a vodorovných lizén.

Na nich ležící zbylé ornamenty tvoří vždy jedna voluta a jeden obelisk.

Horní ukončení tvořil plochý trojúhelníkový štít. Tento trakt budovy, působící jako zámek, poskytoval navzdory své tíže svědectví vznešené hraběcí representace.

Sládek byl šťastně ženatý a hrdý otec hezké - jak říkal - také chytré dcery jménem Lidi, která byla kromě jeho ženy jeho první a poslední.

Navzdory svým elegantním oblekům, působil spíše nenápadně. Ani ne střední velikosti, spíše malé postavy a poněkud korpulentní. Nosil stále bílé košile s kravatami, sladěnými s obleky, k tomu

TONI ŠVANCARA

19. DER BRAUMEISTER

Luis Vaněček war von Beruf Bierbrauer und Pächter eines Brauhauses, dessen Eigentümer die Grafen von Buquoy waren. Er war ein geschäftstüchtiger Mann, der seinen Betrieb "im Griff hatte".

Die Brauerei (Bleiche Nr. 101, Anm. B.R.) war eine große barocke Vierflügelanlage um einen rechteckigen Innenhof. Das in der Mitte liegende, mit einem Fries versehene Rundbogentor des zweigeschossigen an der Westseite liegenden Wohntraktes wurde von zwei bis zum Schaudach reichenden schlichten Pilastern flankiert.

In jedem der beiden großen Giebeln über den Flanken befand sich ein Fenster, das mit einem großen aus schlichten Pilastern und waagrecht verlaufenden Lisenen bestehenden Rahmen umgeben war.

Das daran liegende übrige Schweifwerk wurde durch je eine Volute und je einen Obelisk gebildet.

Den oberen Abschluss bildete ein flacher Dreiecksgiebel. Dieser schlossartig anmutende Gebäudetrakt vermittelte trotz seiner Schwere ein Zeugnis würdiger gräflicher Repräsentation.

Der Braumeister war glücklich verheiratet und stolzer Vater einer hübschen und - wie er sagte - auch klugen Tochter, der Lidi, die neben seiner Frau sein Ein und Alles war.

Trotz seiner eleganten Anzüge war er eine eher unscheinbare Erscheinung. Kaum mittelgroß, fast von kleiner Statur und etwas korpulent. Er trug stets weiße Hemden mit zu den Anzügen passenden Krawatten, dazu eine

nápadně hezkou jehlu do kravaty s drahokamem zasazeným do zlata. Byl to dárek od jeho dcery, který nosil stále.

Svatba neproběhla bez obtíží, protože jeho žena kvůli svému nízkému původu nesplňovala nutné předpoklady, které jeho rodiče měli na mysli.

Luis se „postřelil!“ (použil neobratně místní německý dialekt, mínil vlastně, že se zbláznil) řekl jeho otec s českým přízvukem hospodské u Jonase, když jí tímto neobvyklým způsobem chtěl objasnit, že se jeho syn hodlal oženit s touto dívkou, která se k němu nehodila.

„Co, postřelil se?“ zeptala se hostinská zděšeně.

„No jo, fakt si tu ženskou vezme (dehonestující označení osoby ženského pohlaví)“ odpověděl starý pán.

„A to jo,“ odpověděla žena s ulehčením. Jak se později mělo ukázat, učinil syn dobrou volbu.

Několik let po smrti své ženy rozhodl se pan Vaněček, že se opět ožení.

Jeho volba padla na slečnu D., dceru řemeslníka.

Byla vedoucí jedné obchodní pobočky, hezká, poněkud baculatá žena, tak kolem čtyřicítky.

Se svým otcem obývala malou vilu na Hlavní ulici.

Sotva 1,50 metrů vysoká spodní část stavby sestávala z uleželého zdiva z lomového kamene.

Venkovní schodiště s balustrádami po obou stranách vedlo ke vchodu s kruhovým obloukem uprostřed domu, jehož dveře z těžkého ušlechtilého dřeva byly zdobeny řezbou.

auffallend schöne Krawattennadel mit einem in Gold gefassten Edelstein. Es war ein Geschenk seiner Tochter, das er ständig trug.

Die Eheschließung verlief nicht ohne Schwierigkeiten, da seine Frau aufgrund ihres niederen Standes nicht die nötigen Voraussetzungen erfüllte, die seinen Eltern vorschwebten.

Luis hat si "augschoussn", sagte sein Vater mit tschechischem Akzent zur Jonaswirtin, als er ihr auf diese ungewöhnliche Art klarmachen wollte, dass sein Sohn gedenkt, sich mit einem nicht zu ihm passenden Mädchen zu verehelichen.

„Wos, augschoussn hoda si? (Was, angeschossen hat er sich)", fragte die Wirtin entsetzt.

„No jo, heirat des Mensch (herablassende Bezeichnung für eine weibliche Person)", antwortete der alte Herr.

„A sou (Ach so)", sagte die Frau erleichtert. Wie sich aber später herausstellen sollte, hatte der Sohn eine gute Wahl getroffen.

Etliche Jahre nach dem Tode seiner Frau beschloss Herr Vaněček, sich wieder zu verehelichen. Seine Wahl fiel auf Fräulein D., die Tochter eines Handwerksmeisters. Sie war Leiterin einer Geschäftsfiliale, eine hübsche, etwas mollige Frau so um die Vierzig.

Mit ihrem Vater bewohnte sie eine kleine Villa in der Hauptstraße.

Der knapp 1,50 Meter hohe Unterbau bestand aus lagerhaftem Bruchstein-Mauerwerk. Eine von Balustraden flankierte Freitreppe führte zu dem mit einem Rundbogen versehenen, in der Mitte des Hauses liegenden Eingang, dessen Türe aus schwerem mit Schnitzwerk versehenen, edlem Holz bestand.

Jednopatrovou hlavní frontu zdobily - vždy s jedním akantem uprostřed - římsy, nacházející se nad čtyřmi vysokými okny.

Okno s vikýřem ve střeše nad vchodem bylo obklopeno dvěma pilastry s kalichovými hlavicemi, nad kterými se rozprostíral segmentový štít.

Fasáda, vytvořená sice v eklekticismu se neminula účinkem, který vzbudila u obdivovatele.

Vaněček šel pyšně na námluvy v dobré náladě, když kráčel po schodech nahoru. V kapse jeho obleku byl dárek pro dámu jeho srdce, stříbrný náhrdelník s filigránsky zapuštěným dva centimetry velkým oválným jantarem.

Domovní dveře se v té době přes den nezavíraly, takže se dostal nezpozorován do chodby domu.

Jakmile však otevřel dveře, zaslechl ke svému údivu hlasitý křik, který musel vycházet z hrdla ženy a také ucítil prach připáleného jídla.

Vstup do kuchyně v zadní části domu, na druhé straně dlouhé chodby, která vedla do zahrady, byl zavřen.

Uprostřed chodby se nacházelo okno z rýhovaného skla, otevřené na malou štěrbinu a umožňující pohled do kuchyně.

Kulaťoučký starý pán seděl na židli a měl ruce na uších, neboť před ním stála D., která na něj divoce gestikulovala a křičela.

Starý muž snášel bouři bez slov, ale se zřejmou nevolí.

Z tohoto strašného křiku mohl sládek

Die eingeschossige Hauptfront zierten - mit je einem Akanthus in ihrer Mitte - Gesimse, die sich über den vier hohen Fenstern befanden.

Das Fenster im Zwerchhäuschen des Daches über dem Eingang wurde von zwei Pilastern mit Kelchkapiteln flankiert, über die sich ein Segmentgiebel erstreckte.

Die zwar im Eklektizismus gestaltete Fassade verfehlte trotzdem auf den Betrachter nicht ihre Wirkung. Vaněček stolzierte auf seinen Freiersfüßen gut gelaunt die Treppe empor. In der Tasche seines Anzuges befand sich ein Geschenk für die Dame seines Herzens, eine silberne Halskette mit einem in Filigran gefassten, zwei Zentimeter großen ovalen Bernstein.

Die Haustüren waren in jener Zeit tagsüber nicht verschlossen, so dass er unbemerkt in den Hausflur gelangte. Bereits als er die Tür öffnete, vernahm er zu seiner Verwunderung lautes Geschrei, das aus der Kehle einer Frau stammen musste, sowie den Geruch angebrannter Speisen.

Der Eingang zu der im hinteren Teil des Hauses liegenden Küche am anderen Ende des langen Flures, der in den Garten führte, war geschlossen. In der Mitte des Flures befand sich jedoch ein Fenster aus gerilltem Glas, das einen Spalt geöffnet war und den Blick in die Küche freigab.

Der wohlbeleibte alte Herr saß auf einem Stuhl und hatte die Hände an den Ohren, denn vor ihm stand D., die auf ihren Vater wild gestikulierend einschrie. Der alte Herr ließ das Gewitter widerspruchslos, aber offensichtlich mit Unbehagen über sich ergehen.

Diesem entsetzlichen Gekreische konnte

vyrozumět, že otec zapomněl odtáhnout vzkypělé mléko ze sporáku, zatímco dcera byla na zahradě.

Nedobrovolný svědek této scény byl zděšen. Byla to ta příjemná, nikoli nevzdělaná, vždy veselá D., kterou už dlouho znal?

Jak se mohla tato žena, kterou chtěl pojmout za manželku – i když měla ten den špatnou náladu – tak nemožně chovat? Měl z této fúrie udělat nevlastní matku své milované Lidi?

Vaněček nečekal na konec tohoto bédování. Jeho rozhodnutí bylo pevné.

Tento výstup D. znamenal konec jeho vztahu. Nepozorován, tak, jak přišel, opustil dům, aby do něj nikdy více nevstoupil.

Také od D. nepřišla už nikdy žádný dotaz, proč se tak dlouho neukázal.

Jednoho odpoledne, muselo to být v době masopustu, se domluvily „dámy F.“ na kávu a koblihy v Jonasově hostinci.

Při vyslovení tohoto jména věděl v městečku snad každý, že se v tomto případě jedná o ovdovělou paní majorovou a obě její dcery.

Major F. sloužil v různých vojenských posádkách monarchie.

Byl údajně bývalý příslušník 88. c. a k. pěšího pluku a byl přidělen do Budějovic.

Starší dcera byla manželkou okresního soudce, mladší zůstala svobodná. Dámy se chovaly přísně podle etikety té doby, kromě jiného, když zvedaly šálek k ústům, dbaly

der Braumeister entnehmen, dass der Vater vergessen hatte, die überschäumende Milch vom Herd zu nehmen, während sich die Tochter im Garten befand.

Der unfreiwillige Zuhörer war entsetzt. War das die umgangsfreundliche, nicht ungebildete, immer fröhliche D., die er seit langem kannte? Wie konnte diese Frau, die er zu seiner Ehefrau machen wollte - selbst wenn sie an diesem Tag mal schlechter Stimmung war - sich so unmöglich benehmen? Sollte er diese Furie zur Stiefmutter seiner geliebten Lidi machen?

Vaněček wartete das Ende dieses Gezeters nicht ab. Sein Entschluss stand fest. Dieser Auftritt von D. bedeutete das Ende seiner Beziehung. Unbemerkt, so wie er gekommen war, verließ er das Haus, um es nie mehr wieder zu betreten. Auch von D. kam nie mehr eine Anfrage über sein plötzliches Wegbleiben.

An einem Nachmittag, es musste in der Faschingszeit gewesen sein, verabredeten sich die "F.-Damen" zum Krapfenkaffee im Jonaswirtshaus. Bei Nennung dieses Namens wusste im Städtchen fast jedermann, dass es sich dabei um die verwitwete Frau Majorin und ihre beiden Töchter handelte.

Major F. tat in den verschiedenen Garnisonen der Monarchie seinen Dienst. Er war angeblich ehemaliger Angehöriger des 88. K.(u.)K. - Infanterieregiments und war unter anderem in Budweis stationiert.

Die ältere Tochter war die Ehefrau des Bezirksrichters, die jüngere blieb unvermählt. Die Damen waren der Etikette der Zeit voll verhaftet, u. a. hatten sie beim

na to, aby měly mezi prsteníkem a malíčkem co možná největší odstup.

Když kráčelo trio se svými nemoderními klobouky a skoro až na zem sahajícími oděvy ulicí, říkalo se, že se ze samé uctivosti dokonce klaněl i chodník.

Do tohoto spolku patřila rovněž žena vrchního správce Chaloupka, živá dáma tak asi kolem šedesáti.

Chaloupkovi byli bezdětní a užívali si života plnými hrstmi. Pan Chaloupek, zemřel ještě pár let před Hitlerovou okupací, měl do stran táhnoucí se knír a do hněda opálenou velkou pleš, po které ho směl vnuk hospodské od Jonase podle libosti poplácávat.

Paní C. měla hezký hlas. Ačkoli byla Němka, horovala pouze pro české skladatele, především pro Dvořáka, Smetanu a Janáčka.

Manželský pár neměl žádnou nemovitost, vlastnil však na náměstí byt vybavený cenným mahagonovým nábytkem druhého baroka.

Chaloupkův nikoli zanedbatelný příjem – byl vlastně úředník ve vyšším postavení – byl spotřebovaný bohémským způsobem.

Vtipné jazyky hovořily o obou nikoli bezdůvodně jako o hřbitově pečených kuřat.

Pro dámy bylo v extracimře bíle prostřeno. Podávaly se – vedle dobré kávy – vynikající selské koblíhy paní hostinské.

Odlišovaly se od obyčejných masopustních koblíh tím, že byly větší, obsahovaly méně cukru a přirozeně vedle značného počtu vajec bylo použito mnohem více másla.

Halten einer Tasse zwischen Ringfinger und kleinem Finger den größtmöglichen Abstand gewahrt.

Wenn das Trio mit seinen unmodernen Hüten und teils bis zum Boden reichenden Gewändern durch die Straßen rauschte, verbeugte sich vor Ehrfurcht sogar das Trottoir - sagte man.

Mit von der Partie war noch die Frau des Oberverwalters Chaloupek, eine lebenslustige Dame so gegen die Sechzig.

Die Chaloupeks waren kinderlos und genossen das Leben in vollen Zügen. Herr Chaloupek, er starb noch Jahre vor dem Einmarsch Hitlers, hatte einen nach den Seiten strebenden Schnurrbart und eine braungebrannte große Glatze, auf welcher der Enkel der Jonaswirtin nach Herzenslust herumfummeln durfte.

Frau C. besaß eine schöne Stimme. Obwohl sie Deutsche war, schwärmte sie nur für tschechische Komponisten, vorwiegend für Dvorak, Smetana und Janacek.

Das Ehepaar verfügte über keinen unbeweglichen Besitz, besaß aber am Marktplatz eine mit hochwertigen Mahagonimöbeln des zweiten Barock ausgestattete Wohnung. Chaloupeks nicht unbeträchtliches Gehalt - er war immerhin Beamter in gehobener Position - wurde verlebt. Witzige Zungen sprachen von den beiden nicht ohne Grund vom Backendfriedhof.

Für die Damen wurde im Extrazimmer weiß gedeckt. Serviert wurden - neben dem guten Kaffee - der Wirtin hervorragende Bauernkrapfen.

Diese unterschieden sich von den üblichen Faschingskrapfen dadurch, dass sie größer waren, weniger Zucker beinhalteten und natürlich neben einer stattlichen Anzahl von

Koblihy byly kromě jiných moučníků také servírovány při venkovských svatbách. Smažily se několik dní před vařením velkého množství masných pokrmů, musely ale v den svatby chutnat právě tak, jako v den, kdy byly smaženy.

Proto ten poměrně značný obsah másla.

„Chřupaly“ při prvním ukousnutí a rozplynuly se přesto na jazyku, měly ale ten nedostatek, že při příliš velké konzumaci – která s ohledem na jejich vynikající kvalitu byla pochopitelná – střevní flora tím byla narušená – což mělo za následek nepříjemné průvodní jevy.

Poté, co se jich dámy nabažily a probraly poslední novinky ve městečku, chystaly se opustit lokál.

Vtom vstoupil do lokálu pan Vaněček vchodem z ulice. Důvod přítomnosti dam mu byl znám.

Také věděl o vedlejších účincích ušlechtilého pečiva, které pociťoval na vlastním těle a měl v tomto smyslu jízlivou poznámku připravenou, v posledním okamžiku se ale zdržel.

Sládek ovládal tehdejší způsoby, potažmo galantnosti, které se pěstovaly zejména v bývalém císařství, perfektně, ačkoliv jim nepřipisoval žádný význam, dokonce si z nich příležitostně dělal legraci.

Se slovy „Respekt, dámy, respekt“, pozdravil malou skupinu a provedl gesto políbení ruky na čtyřech rukou, které se jako samozřejmě vůči němu natáhly.

Eiern erheblich mehr Butter verwendet wurde.

Krapfen wurden neben anderen Mehlspeisen auch bei Bauernhochzeiten gereicht. Sie wurden Tage vor den in größeren Mengen gekochten Fleischspeisen gebacken, mussten aber am Hochzeitstag ebenso gut munden wie an dem Tage der Herstellung. Deswegen der verhältnismäßig hohe Anteil an Butter.

Sie "krachten" beim ersten Biss und zergingen trotzdem auf der Zunge, hatten aber den Nachteil, dass bei überhöhtem Genuss - der in Anbetracht dieser hervorragenden Qualität nicht abwegig war - die Darmflora in Mitleidenschaft gezogen wurde, was unangenehme Begleiterscheinungen zur Folge hatte.

Nachdem es sich die Damen ausreichend munden ließen und sich über die letzten Neuigkeiten des Städtchens unterhielten, schickten sie sich an, das Lokal zu verlassen. Da betrat Herr Vaněček durch die Tür von der Straße das Gastzimmer. Der Grund der Anwesenheit der Damen war ihm bekannt.

Auch wusste er über die Nebenwirkung des edlen Gebäcks, die er bereits am eigenen Leib zu spüren bekam und hatte diesbezüglich eine hämische Bemerkung parat, legte sich aber im letzten Moment Zurückhaltung auf. Der Braumeister beherrschte die damaligen Umgangsformen bzw. die Galanterien, die im vergangenen Kaiserreich besonders gepflegt wurden, perfekt, obwohl er ihnen keine Bedeutung beimaß, ja sich über sie sogar gelegentlich lustig machte.

Mit einem „Respekt die Damen, Respekt“ begrüßte er die kleine Gruppe und vollzog die Geste des Handkusses an den vier Händen, die sich ihm wie selbstverständlich

Se svým „Poručení pánům manželům“ otevřel dveře a „polibte mi p..el“, pronesl dost slyšitelně za opakovaného klanění poté, co dámy lokál opustily a dveře opět zavřel.

Jen málo hostů se usmívalo šibalky.

Někteří byli zděšeni ohledně tolik neomalenosti.

„To bych do Vás byl neřekl“, nechal se slyšet majitel obchodu Zicha (Ludwig, Linecká č. 24, pozn. B.R.), jehož obvyklé místo bylo na čelní straně dlouhého stolu bezprostředně vedle dveří.

„Na konec je to paní majorová a žena našeho soudce.“

Sládek zvedl ramena, připažil paže k tělu, ohnul předloktí nahoru, vytočil je ven, tak, jak to dělal v podobných situacích – a usmíval se.

Pak si sedl a byl nevěrný produktu své práce tím, že si objednal „čtvrtku bílého“.

Jo, to byl Luis Vaněček. Bavil se často podobných způsobem. Tím byl známý. Podrobnosti jeho dalších žertů bohužel nejsou zachovány.

Mladší dcera dam F. zemřela v roce 1944, jeden nebo dva dny poté, co se dostala do starobince v Kleinmünchenu u Lince, ačkoli se při jejím odjezdu neprojevovaly žádné náznaky.

entgegenstreckten.

Mit einem „Meine Empfehlung an die Herren Gemahle“ öffnete er die Tür und „lecken Sie mich am A...sch, lecken Sie mich am A...sch“, sagte er laut vernehmbar unter mehreren Verbeugungen, nachdem die Damen das Lokal verlassen und er die Tür wieder geschlossen hatte.

Nur wenige Gäste lächelten verschmitzt. Einige waren entsetzt über so viel Unverfrorenheit.

„Deis hät I ihna nit zuatrat (Dies hätte ich Ihnen nicht zugetraut)“, ließ sich der Geschäftsinhaber Zicha (Ludwig, Linzer Straße 24, Anm.B.R.) vernehmen, der seinen Stammplatz an der Stirnseite des langen Tisches unmittelbar neben der Tür hatte.

„Es is jo schließli dei Frau Majorin und dei Frau va unserm Richta (Es ist ja schließlich die Frau Majorin und die Frau von unserem Richter).“

Der Braumeister zog die Schultern hoch, legte die Oberarme an den Körper, winkelte die Unterarme an, drehte sie nach außen so wie er es in ähnlichen Situationen tat - und lächelte.

Dann nahm er Platz und wurde dem Produkt seiner Arbeit untreu, indem er sich ein "Viertel vom Weißen" bestellte.

Ja, das war Luis Vaněček. Er amüsierte sich öfter auf ähnliche Art. Dafür war er bekannt. Einzelheiten seiner weiteren Späße sind leider nicht überliefert.

Die jüngere Tochter der "F.-Damen" verstarb im Jahre 1944, bereits ein oder zwei Tage nach ihrer Ankunft im Altersheim in Kleinmünchen bei Linz, obwohl sich bei ihrer Abfahrt keine Anzeichen einer

Unpässlichkeit zeigten.

„To byla ta dobrá káva, která se večer podává a po které staré panstvo se jitra již nedočká“, šeptali lidé.

„Strom, který nenese plody, se pokácí“, se vyjádřil jeden příslušník nacistické správy (Kreisleitung), když slyšel o náhlé smrti slečny F.

„Das war der gute Kaffee, der des Abends verabreicht wird und nach dem die alten Herrschaften des Morgens nicht wieder aufwachen“, munkelten die Leute.

„Einen Baum, der keine Früchte trägt, den fällt man“, äußerte sich ein Angehöriger der Kreisleitung, als er vom plötzlichen Tode des Fräulein F. erfuhr.

***Překlad do češtiny: Helga Grimmová,
Třeboň, spolupráce Bernhard Riepl,
Kaplice***